

1 PITA

Apunu Pita e okai yabiri tapu

Oka gwede nene tapu ki

kabuwai

Apunu Pita oka yau Iyesu sumapamawa ragidai daburimupu kayatagubu tawana tawana idiwa ki mu bamamugu okapupu. Mu bita yo midi makari bananapamawa ki e mu togitapu kasiyara tagebu. Iyesu Keriso mu nene powena ade iyawena kipu ubupu. E ade wirawagana bauwagana ki notai ka mu yadini doko manako giruru maba kobaiya tetetogomono e nawanai idiwono. Keriso ade wirayagisi baiyagisi ki ka e puyo mu nene winepupu tapu ki e mu tageni.

Apunu Pita iyapana ki mete tadebu teyateyama da mu Keriso nene supasupai bagi kawaya idiwana ki nana.

Oka debai empamana ki kabuwai

Parau 1:1-2

Mamanuga God iya negebu 1:3-12

Mamanuga God e nene idiwomu 1:13-2:10

Giruru maba kobaiya teteigamu 2:11-4:19

Kwarisigamu moyamoyakai idiwomu 5:1-11

Parau siyarai 5:12-14

¹ Mamanuga God e iyapanaiyoma winenibu ragidai wi wibo tawanaga kadamumpu daburimupu kaigubu tawana Pontasi, tawana Garasiya, tawana Kapadosiya, tawana Aisiya, ade tawana Bisiniya rabinaya idiwu; Nau Pita, Mamanuga God nau tonosinibu apunai, nau

karako wi okaga yau okapakani. Kaiwa kaiwa.
² Mamanuga God e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e Keyai Tanai Bagi Kawayaya ki pokaiya ka e wi winenibu e eya nene nakanibu. Iyesu Keriso wi nene powena manako e darai kawapu ki pokaiya ka Mamanuga God wi bigiga kuduba surupupu kewowena da wi karako Iyesu Keriso e badidi wagubu ki makeya makeya kwaiwagamana ki nana.

Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. E nuwabagi negebu kewowena ko e karako wi waitaniyoto da e wi nene badidi kwaewena ki mibai kuduba wi rabinagau posiyagisi siwagapoto.

Iya waunai ki puyoi kunumau nu nawananiyau

³ Nu yo Iyesu Keriso nu ewapuru Mamanuga God e si nu karako esida tepapomu. E nu kawayaya daganani nuwanuwanibu ki pokere e eya Gubagai Iyesu Keriso nu nene powena ki e ade iyapupu kipu ubupu. E gubagai pokaiya ka e iya waunai negebu ki pokere nu aita ewa e bameya mara-mara idiwana kaiwana ki nu kataigibi wetawetara da karako nawanai idiwei yau kena. ⁴ Iya puyoi e munuiyoma nu nene winepupu kunumau tapu ki diriwai nu kwaigemei ade nawanai idiwei. E puyo wi nene tapu ki e kunumau kwayubapono tondono ki pokere puyo ki eba beroko-yagisi bo puwayagisi bo gogayagisi. Pa mena. ⁵ Wi gwedewau wi sumaga pokaiya Mamanuga God e kwayubai rabineya ade e kasiyarai pokaiya bagi

kawaya idiwu ki ka aita ewa ka wi puyo ki wadumuri. E puyo ki ororeya mena winepupu tapu manako mara kwauneya ki ka e iya maramara idiwana kaiwana iyai ki yadini matara wi negeni.

⁶ Wi karako bita yo midi makari bananapiyamu ki pokere wi nuwaboya mete wainapiyamu. Ko nau suwagani wainapumuri; Bita yo nuwaboya ki kuduba ka erida ko wi puyoga usi kunumau wi nawananiyau ki mamamai ka kawaya esida.

⁷ Nau keyakeyai mosi suwagani wainapumuri; Bowa bagi yamayamapiyau ki ka mu matau pasumoto manako ki pokaiya ka mu empomoto kataitagisi da bowa bani ka yamayamai ade bani ka eba yamayamai. Ki maba ka nu mete kina bita yo makari bananapamu manako ki pokaiya ka nu sumanuga mibai bo eba mibai ki matara-yagisi. Bowa yamayamapiyau ki ka waira yau e gwedegwededei da aita ewa gogayagisi ko nu sumanuga ka gwede bagi kawaya mosi ki eba gogayagisi. Wi sumaga mibai ragiragiyagisi ki ka Iyesu Keriso mara kwauneya matarayagisi makeya ka Mamanuga God uburoto wi werega yagisi, wi siga tepapoto, ade wi mamamaga mete yagisi. ⁸⁻⁹ Wi Keriso wi yabugere mo eba emupu ko wi e nota kwarikwarisipiyamu. Ade karako ka wi e mete eba empiyamu ko wi e suma-piyamu. Ko wi gwede nana e suma-piyamu? Nau suwagani; Ki ka wi wiga mibiga rabinagau ki iyawagana ki nana wi e sumapiyamu. Wi iya ki wadumupu ki pokere karako ka wi mamama kawaya eba iwagamana makai ki mamamai wainapiyamu.

¹⁰ Oragai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai mu ka iya maramara

idiwana kaiwana iyai ki kerarai mu kwaenepamawa idiwa. Ko Mamanuga God e puyo deni mena wi negeyana wagubu ki mu yabumugere mo eba emupu bo kataitagubu ko mu puyo ki yonai mena wainapamawa tagamawa. ¹¹ Keriso e Keyai mu rabina-mugu tondawa ki mu kabuwatapu da Keriso e eya aita ewa baiyagisi ki ka e bita yo midi makari bananapoto manako ki eweya ka gwede tanai bagi kawayaya mosi wenayagisi. Ko ki kuduba gwede mara bo badidi maba wenawagana ki mu kwaenepamawa idiwa. ¹² Mamanuga God e mu kabuwatapu da mu badidi tagubu ki ka eba mu mubo iyamaga nene ko ki ka iyapana ewa wenataga-mana ragidai ki mu iyamaga nene. Mu badidi tagubu ki yonai ka Mamanuga God e yonai bagi kawayaya iwegemei ragidai nu karako e Keyai Tanai Bagi kunuma were kawapu ki kasiyarai pokaiya wi nidime. Yona ki ka aneya kunumau idiwu ki mu mete waina-pamana wainapamawa ko ki mibai mo mu eba bananamupu.

Bagi supasupai mena idiwana ki yonai

¹³ Ki pokere karako wi nuwaga notaga pakarayagisi okukunaiwagi were yabu tamiyoi idiwoi. Iyesu Keriso e matarawagana makeya puyo deni mena wi negeyana ki mena wi notapiyoi ade nawanaiwogoi. ¹⁴ Ade wi Mamanuga God e umunui wadumuri. Wi naiya asusu yabayababa idiwa wi midiga kwakware-puga taininiyawawa ki mena poisiyasiyai wainapamawa kwaigamawa kebomawa ki kuduba wi karako kamadumuri. ¹⁵ Mamanuga God e wi winenibu, ko e ka ade tanai bagi kawayaya

ki apunai ki pokere wi badidi maba idiwoi yamoi ki ka wi Mamanuga God e tondau ki maba wi mete inako e nene idiwoi yamoi. ¹⁶ Mibai, Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; 'Nau ka Tanai Bagi Kawayá Tondakani Apunai ki pokere wi mete tanai bagi kawayá inako nau nene idiwoi.'

¹⁷ Iyapana eyaka eyaka nu badidi kwaigemei ki kuduba ka Mamanuga God e yabuiya ki pokere nu eyaka eyaka badidi kwaigibi ki pokaiya ka e aita ewa denai nu makeya makeya negeni. Nu e 'Mamanuga' siyemei ki pokere nu yewe wairau daiyo were idiwei ki ka nu e naigida mena mayapomu idiwomu. ¹⁸ Naiya ka wi ripakwarak-waraguma mu notamaga mibai pa mena kororai ki wi umanibu dokodoko idiwa, ko karako gwede rikanibu ki mibai wi kataigau. Ki ka eba bowa madai bo bowa yamayamai aita gogayagisi ki pokaiya e wi rikanibu, ¹⁹ ko ki ka Keriso nu nene powena e darai nu nene kawapu ki pokaiya ka e wi rikanibu. E ka papa sipi munai midí remare-mai ugwadamu poyo Mamanuga God nene puyo pasumu ki maba. ²⁰ Mamanuga God waira yo kunuma eba yamanapupu ki makeya ka e Keriso winepupu manako e mara siyarai yau rabinéya e tonopupu wi nene bauwena. ²¹ Keriso powena ko Mamanuga God e wagubu umunéya ka e ade iyawena kipu ubupu karako Mamanuga God e tanéya tondau. Keriso pokaiya ka wi Mamanuga God sumapiyamu manako e wi iyaniyana ki nana ki nawanai idiwu.

²² Karako wi yona mibai wainamupu sumamupu da ki pokaiya wi nuwaga notaga taniwena wi kowaguma mete notatamiyamu

ki pokere nau wi nidiyani wainapumuri; Wi suma sumaiwagamu rigidai karako wi nuwaga notaga eyaka mena deni deni nota kwarikwarisi kasiwaraiwogoi idiwoi. ²³ Yona ki keyakeyai mosi ka yau kena; Bani momai mosi kokorau wenawena mibai muduwa supu. Muduwa ki ka iyapana gwedewau wi wena waunai wenaigubu rigidai. Ko momai ka Mamanuga God e eya yonai. Nu bani momai kokora umei ki ka momai ki eya ropayagisi puwa-yagisi ko Mamanuga God e yonai ki eba ropayagisi puwayagisi ko maramara iruirui bagi kawaya tondono kaniyono manako iya kasiyarai wi negeyono. ²⁴ Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Tyapana kuduba ka gwaba wena-wagau ki maba.
Mu tanimaga ka paraparawasi sui tanai
bagi kawaya ki maba.

Gwaba surayagisi ade paraparawasi sui ki mete
gwetagisi,

²⁵ ko Mamanuga God e yonai ka mara mara tondono kaniyono.’

Yona yau ka yona bagi kawaya ki mu wi bamagau
dimatagamawa waina-pamawa ki yonai.

2

Naigida mena idiwoi

¹ Ki pokere, berokoi kudubi kwaki ebo ebo ki kuduba wi kamadumuri, yona bera kamadumuri, wi midiga mena pa matakawagau ki kamadumuri, nuwaroro kamadumuri, ade yanuwe teyateyama kuduba ki wi mete kamadu-muri.

² Munu wawayai amu kubamana diriwai kwaetagamu ki maba wi mete kina inako wi keyaiga bani bagi kawayaya awana maba ki kubamana diriwai kwaiwogoi. Wi awana inako kubomoi ki ka wi kawakawayaiwogoi yamoi manako wi iya waunai wadumuri. ³ Mibai ka Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Karako wi kataigubu kewowena da Mamanuga God wi nene bagi kawayaya kwaewena ki ka gwede mosi midiyai ki maba.’

⁴⁻⁵ Bebeda mosi ki ka tawa wadamu ragidai e emupu berokoi umani simupu manako wadumupu kwenumupu ko Mamanuga God ubupu bebeda ki ade winepupu wadubu bagipupu wowo bebedai kaupupu. Wowo bebedai ki ka keyakeyai ko ki mibai ka nu Kaiwawo-nuga karako iyawena tondau. E pokaiya ka wi mete iyaigubu ki pokere wi karako e bameya kebomuri manako e bebeda kaupupu uburau ki maba e wi mete tawa bebedai maba nununiyoto ubumoi. Wi iya waunai wadumupu ki pokaiya ka Mamanuga God e eya tawai wi kawari-gau yadini. Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai upitagamu ki maba ka wi mete kina tawa ki rabinaya e nene upiwogoi, e si tepapiyoi, ade wi keyaiga puyoi e kweyoi. Ko wi puyoga Mamanuga God kweyamana ki ka wi Iyesu Keriso pokaiya e kwemuri manako e wi puyoga ki yadini mibipoto. ⁶ Mama-nuga God e okai mosi wagubu ke;

‘Empumuri, nau bebeda mosi wine-puwani tawana Saioni rabinaya kaupuwani.

Bebeda ki ka bagi kawayaya ki pokere nau wadubuwani wowo bebedai kaupuwani.

Iyapana gwedewau e sumapomoto ki ka mu midimama eba waditamini.'

⁷ Wi iyapana gwedewau e sumamupu, ki ka gwede bagi kawaya mosi wi iyaga nene wadumupu. Ko iyapana gwedewau bebeda ki eba sumapiyamu ki mu nene ka Mamanuga God e okai wagubu ke;

'Tawa wadamu ragidai bebeda ki simpu siyasiya kwenumupu,

ko Mamanuga God bebeda ki ade wadubu wowo bebedai kaupupu.'

⁸ Ade e okai mosi wagubu ke;

'Iyapana kaiwono da bebeda ki pokaiya ka mu pisipisitamini gwepomoto.'

Iyapana ki mu Mamanuga God e yonai tagararamupu ko eba sumamupu ki pokere e yonai mu kerapumugu pisipisi-tapu gwemupu. Mamanuga God naiya mena e ebo nuwaiya wainapupu da iyapana ki mu bamamugu inako wena-wagana ki nana.

⁹ Ko wiyo, Mamanuga God wi winenibu ade e eya iyapanaiyoma wi nakanibu. Wi ka wi keyaiga ki puyoi nu Kaiwawonuga Kawaya Esida e bameya tamu ki ragidai. Wi ka e eya iyapana-iyoma e nene idiwana ki ragidai. Ade wi ka e eya munuiyoma. E sisipu rabineya wi winenibu tenibu e eya tanai bagi kawaya ki rabineya wi nakanibu da wi gwedegwede kuduba bagi kawaya kwaewena apunai Mamanuga God e sisiyai kuduba iyapana tademana ki nana.

¹⁰ Naiya ka wi eba Mamanuga God e iyapanaiyoma idiwa ko karako ka e ubupu e munuiyoma

wi nidibu. Naiya ka Mamanuga God wi eba nuwanuwa-niyawa ko karako ka e wi nuwanuwanibu deni mena wi wadinibu bagi.

¹¹ Kowanியoma, nau nuwaneya po wiyo ki pokere nau yona yau ragiragi kawaya wi ni-diyakani; Wi ka eba waira yau taubanuwai ko wi ka iyapana kwaiyanai pa daiyo were waira kawareya baigubu ki ragidai. Wi kwakwarepuga taininiyau poisiyasiyai wainapiyamu ki diriwai wi eba kwaiwagi mibai ka wi kwakwarepuga ade wi wiga mibiga ka eba eyaka mena ko mu wi rabinagau nuwarara tagarara kande kasiwaratagamu idiwu. ¹² Wi ka iyapana Mama-nuga God eba kataimugu ragidai mu paunamugu idiwu ki pokere naigida mena idiwoi. Mu wi nidi-moto siyasiya da wi ka bera berokoi kwaiwagamu ragidai. Ko wi mu paunamugu supasupai naigida mena idiwoi ki ka mara mosi Mamanuga God mu notamaga wirapana marai baiyagisi ki ka mu notamaga paparayagisi manako wi iyaga bagi kawaya naiya idiwa eminimpu ki pokaiya ka mu notamaga mete wira-yagisi da mu Mamanuga God e si tepapomoto.

¹³ Iyapana nu Kaiwawonuga e si eba giripamana ki nana ka wi waira yau kawakawai ragidai kuduba naigida mena wiwiratamiyoi ade mu kobamugu idiwoi. Mu kawaimaga e ka yabiri ton-dau ki pokere wi e umunui wadoi makeya makeya kwaiwogoi, ¹⁴ ade e kobaiya upitagamu ragidai ki mu umunumaga wi mete wadoi, mibai ka e mu tonotapu da mu iyapana kwayuba-tamana ki nana bautagubu. Berokoi kwaetagamu ragidai ki mu denai bita tagemono ade bagi kwaetagamu

ragidai ki mu weremaga togomono. ¹⁵ Mama-nuga God nuwaiya ka yau kena; Iyapana no-tababa ragidai mu yonamaga mibai pa mena asusu tagamu ragidai mu paunamugu wi supa-supai bagi mena idiwoi, ki ka wi iyaga bagi empiyamu ki pokaiya ka mu yona kerekereeretagisi.

¹⁶ Gwede mosi wi eba umaniyau dokodoko ki pokere wi wibo nuwagau badidi kwaiwagamana wainapiyamu ki wi kwaiwogoi. Ko gwede mosi wi eba umaniyau dokodoko ki notai wi eba uta maba wadumuri utaiwagi manako uta ki kobaiya weki gwaiya bigi kwaiwagi. ¹⁷ Wi iyapana kuduba wiwiratamiyoi, wi sumaga eyaka mena ragidai mete nota kwarikwarisitamiyoi, wi Mama-nuga God mayapiyoi, ade kawakawai ragidai mu kawaimaga ki wi mete wiwirapiyoi.

¹⁸ Bigabiga kwaiwagamu ragidai, nau suwagani wainapumuri; Wi kawakawaiguma dai ka moyamoyakai ade dai ka tayatayabadaï ko ki wi eba wainapiyoi ko mu kuduba naigida mena wiwiratamiyoi mu umunumaga wadoi.

¹⁹ Mamanuga God e nuwaiya wi badidi kwaiwagamana wainapiyau ki wi kataigau ki pokere wi kawaiga mosi uburoto wi pa asusu giriniyoto pasuni-yoto bita yo makari negeni ki ka wi giruru maba ki kobaiya teteiwagi buridere baiwagi manako Mamanuga God wi wadiniyoto bagi wi mamamaga yagisi. ²⁰ Ko wi bera berokoi kwaiwagi da wi kawaiga ki gwawai wi giriniyoto pasuniyoto makari negeni ki ka wi giruru maba ki kobaiya bani teteiwagi ko Mamanuga God e eba uburoto wi wadiniyoto bagi bo wi mamamaga yagisi. Pa mena. Ko wi bagi mena kwaiwagi

manako ki pokaiya wi bita makari bananapumuri ki ka Mamanuga God wi mamamaga yagisi ade denai bagi kawayaya wi negeni. ²¹ Keriso wi nene bita yo makari bananapupu da e badidi kwaewena ki wi empamana manako e kewoi kawareya e eweya kaigamana ki nana. Mamanuga God wi winenibu da wi bita yo makari inako mete bananapamana ki nana. ²² Keriso, e ka bigi mo eba kwaewena ade yona bera mosi e umuneya eba wagubu. ²³ Iyapana e kirapamawa ade e waegeya-geyamapamawa ko e denai yona berokoi mosi mu bamamugu eba wagubu. Mu e giripamawa midi yo makari e kweya-mawa ko e denai siri gwaiyaba mo mu eba tadebu. E nuwai notai deni mena Mamanuga God bameya tapu. Mama-nuga God e ka supasupai mena kwae-wagau ki apunai ade aita ewa ka e uburoto e idai gurai iyapana kuduba nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi. ²⁴ Keriso e mena ka nu beginuga kuduba e eya mideya kwakwarepuiya kawara-pupu nu nene ripa korosi kawareya powena. Bigi nu umanibu dokodoko ki kasiyarai kuduba e ripa korosi kawareya deni mena rikapupu kewowena da nu Mamanuga God e yabuiya bagi supa-supai e nene idiwana ki nana. Iyapana e ugwadumpu bidara kwemupu ko e bidarai ki pokaiya ka wi bigi nene popoigubu manako iyaigubu. ²⁵ Wi ka papa sipi maba yawata paeremupu kwakoigubu kaigubu ko karako ka wi wiga mibiga ki Kwayubapiyau Apunai bauwena wi ade wiranibu yawata supasupaiya nakanibu manako e eya maramara wi koyagaga tondono.

3

Mibai anikai mu yonamaga

¹⁻² Ridi, wi nobomoguma mete kina ki wi yona yau naigida mena waina-pumuri; Wi nobomoguma naigida mena wiwiratamiyoi ade kwarisiwagi mu kobamugu idiwoi. Wi inako kwaiwogoi ki ka mu dai Mamanuga God e yonai eba sumapiyamu ki wi iyaga supasupai badidi maba idiwu ki mu wi eminimoto manako ki pokaiya ka mu nuwamaga notamaga wirayagisi da mu e yonai ki wainapomoto. Mu ka eba wi badidi tadeyamu ki pokaiya e yonai ki waina-pomoto sumapomoto ko wi iyaga supasupai idiwu mu wiwiratamiyamu ki pokaiya ka mu sumatagisi. ³ Wi kwa-kwarepuga monagapiyamu wi debaga isiwaripiyamu bo barasi sinegeiwagamu bo goragora bagibagi umamu, monaga ki ka eba monaga mibai da wi monagaga ki pokaiya wi nobomoguma mu rabina-maga wirapumuri. ⁴ Monaga mibai ka wi wiga rabinagau. Wi nuwaga notaga mibai supasupai kawaya ki ka Mama-nuga God e yabuiya monaga bagi kawaya esida. Wi kwarisigubu moya-moyakai idiwu ki ka monaga bagi kawaya maramara tondono kaniyono ki monagai. ⁵ Ridi naiya Mamanuga God e nene bagi supasupai mena idiwa ki mu monaga yau wadamawa; Mu nuwamaga notamaga Mamanuga God mena kweya-mawa manako mu muga nobomo-muguma wiwiratamawa ade kwarisi-tagubu mu kobamugu idiwa. ⁶ Ridi Sera e inako mete kwaewagawa. E kwarisi-wena apunu

Eburamu e umunui wadawa e nobomoi kawai siyawa. Ki maba, wi bagi supasupai inako mete kwaiwogoi ade gwede mo kudeya eba wainapiyoi ki ka wi oragai ridai Sera e peteyoma.

⁷ Ki maba, apunu gwedewau wi ridiguma mete kina ki wi nau yonani yau mete naigida mena wainapumuri; Wi ridiguma mete idiwoi ki wi mu eba bonana ragiragitamiyoi ko mu naigida mena wiwiratamiyoi mibai ka mu kasiyaramaga ka eba wi kasiyaraga maba. Ko wainapumuri; Mamanuga God uburoto iya waunai ki puyoi wi negeni ki puyoi e mu mete tageni ki pokere wi bagi supasupai ewapuru eyaka mena idiwoi. Wi inako kwaiwogoi ki ka wi Mamanuga God bameya guriguriwagamu ki ka gwede mosi eba baiyagisi wi guriguriga ki bodapoto.

Bagi mena kwaigomu ki pokaiya bita yo makari bananapamu

⁸ Nau suwagubuwani ki kawareya nau yona siyarai yau mete suwagani wainapumuri; Wi nuwaga notaga eyaka mena idiwoi, wi kowaguma mu mete nota kwarikwarisitamiyoi, ade wi wiga siga eba tepapiyoi ko kwarisiwagi wi sumaga eyaka mena ragidai mu mena tepatamiyoi.

⁹ Iyapana gwedewau wi bamagau berokoi kwaetagisi ki denai mu bamamugu wi berokoi eba kwaiwagi. Ade mu wi kira beroberokonimoto ki denai wi mu eba kiratamuri. Mamanuga God nuwaiya ka wi yau mena kwaiwaga-mana wainapiyau; Iyapana berokoi wi bamagau kwaetagisi ki ka wi denai mu waditamuri bagi. Wi inako kwaiwagi ki ka Mamanuga God naiya

wi wadiniyana bagi ki nana gwaiyabanibu ki makeya makeya e kwaeyagisi wi wadiniyoto bagi. ¹⁰ Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Iyapana gwedewau mu iyamaga nene wainapiyamu ade mu nuwamugu mara bagi mena idiwana ki nana wainapiyamu, ki ka mu yona berokoi ade bera yonai mo eba togomono.

¹¹ Mu beramaga berokoi kamadini ade bagi mena kwaetogomono mu kowamuguma mete ewapuru eyaka mena nuwabagi rabineya idiwana ki mena kwaenei kwaenetogomono yamono.

Mu nuwarara tagarara eba idiwono,

¹² mibai ka nu Kaiwawonuga e iyapanaiyoma supasupai kwae-tagamu ragidai ki e mu emitamiyau,

ade mu gurigurimaga ki wainapana ki nana ka e wenagui siwai namanamarawagau mu wainatamiyau,

ko berokoi kwaetagamu ragidai ki e mu iyaratamiyau.’

¹³ Wi bagi mena kwaiwagamana wainapiyoi ki ka nima mo eba baiyagisi wi giriniyoto. ¹⁴ Ko wi bagi inako kwaiwagi manako ki pokaiya wi bita bo makari bananapumuri ki ka wi mama-maiwagi. Wi notaga eba koyagisi ade wi iyapana mu kudumugu eba wainapumuri. ¹⁵ Ko wi iyaga rabineya ka wi Keriso e mena wadumuri doko wi Kaiwawoga simuri ade e mena wiwira-piyoi ade e mena si tepapiyoi. Iyapana baitagisi wi manuni-moto, tagisi ke; ‘Wi puyo wadamana nawanai

idiwu ki mibai wi matarapumuri da nu wainapamu.' Mu inako tagisi ki ka wi eba babaiwagi ko wi naiya yona badidi iwagamana notamupu okukunaigubu ki mena wi makeya makeya mu tademuri. ¹⁶ Diriswa diriswa eba iwagi ko wi notaga kwarisi-yagisi wi manunimpu ragidai ki mu wiiwiratamuri were tademuri. Ade wi rabinagau nidiyau da wi ka baganai ki notai wi eba kamadumuri. Wi ka Keriso e eweya iwu ragidai ki pokere wi naigida mena inako kwaiwagi ki ka iyapana wi nidiyamu siyasiya ragidai wi iyaga bagi supasupai ki mu empomoto manako mu midimama waditamini. ¹⁷ Wi bagi mena kwaiwagi manako Mamanuga God e ebo nuwaiya waina-piyau da baganai ki pokaiya iyapana wi bita yo makarai wi negeni, ki ka baganai, eba gwedei mete kina. Ko wi berokoi kwaiwagamu manako ki pokaiya bita yo makari bananapumuri ki ka eba baganai. ¹⁸ Nu paere kwaigemei ragidai nu nene ka Keriso powena ko ewa mo eba poyagisi. E ka bagi supasupai ki apunai ko nu bigi kwaigemei ragidai nu nene ka e powena nu yawatanuga mebu da e uburana nu waraniyana Mamanuga God bameya kaigamana ki nana. E kwakwarepui pokaiya ka e iyapana kaina nu maba powena ko e keyai pokaiya ka e ade iyawena kipu ubupu maramara tondau kaniyau. ¹⁹ E powena makeya ka e keyai bauwena kayawena iyapana popai ragidai mu keyaimuguma po tawaneya diburatangubu idiwa ki mu bamamugu dimawagawa. ²⁰ Iyapana naiya takari kawaya apunu Nowa waka yamanapiyawa makeya ubumpu Mama-nuga God e bonanai kwenumupu ragidai ki mu keyaimuguma bama-

mugu ka e bauwena dimawagawa. Apunu Nowa waka yamanapiyawa ki makeya ka Mamanuga God iyapana ki mu nene wagubu mu nawanamaga tondawa, ko mu e yonai ki eba wainamupu. Waka ki rabineya ka iyapana eba ropani ida daikere kewowena daikere apeya eyaka ki mu mena awana goya ki baibiga-mupu. ²¹ Awana ki ka keyakeyai ko awana ki mibai ka nu karako Keriso e si pokaiya siruwa kawemei manako ki pokaiya ka nu iya waunai wademei. Nu siruwa kawemei ki mete kina ka keya-keyai ko ki mibai ka Iyesu Keriso powena ade iyawena kipu ubupu ki pokaiya ka nu mete kina e mete ewapuru iyaigibi kimpi ubumpi. Nu siruwa kawemei ki ka eba nu kwakwarepunuga bigi siruwa-pemei. Pa mena. Nu ka Mamanuga God e yabuiya nu nuwanuga notanuga eyaka mena gwaiyaba iwegemei da nu Iyesu Keriso sumapamana ade e mena eweya kaigamana ki nana ki gwaiyabai iwegemei. ²² Keriso kunumau yapu kasiyara wadubu manako karako Mama-nuga God e idai garu deneya tondau. Kunuma kawakawai yo kunuma kasiyarai yo ade aneya kuduba mete kina mu kuduba kawaimaga ka eyo.

4

Iyanuga oragai kamadimpi waunai wenaigibi

¹ Keriso badidi maba notapiyawa tondawa ki notai wi mete kina inako notapiyoi manako nota ki pokaiya kasiyarai kawaya idiwoi. Keriso yewe wairau e kwakwarepui pokaiya bita yo midi

makari bananapupu ko e bita ki nene eba notapiyawa. Ki maba ka wi mete kina bita yo midi makari banana-piyamu ki nene eba notapiyoi. Iyapana nima Mamanuga God nene e kwakware-pui pokaiya bita yo midi makari banana-piyau ki ka bigi kwaewagana notai e bameya pa mena. ² Ki pokere wi karako yewe wairau idiwoi ki ka wi kwakware-puga taininiyau poisiasiyai wainapiyamu ki wi eba niniyapiyoi ko Mama-nuga God e nuwaiya badidi wainapiyau ki mena wi makeya makeya kwaiwogoi idiwoi. ³ Mamanuga God eba kataimugu ragidai badidi kwaetagamu ki maba naiya wi inako mete kwaigamawa kebonawa. Wi naiya midimama berai kudubi kwaki ebo ebo kwaigamawa. Wi kwakwarepuga nuwaiya taininiyawa ki mena poisiasiyai wi wainapamawa. Poraga kawareya ka wi awana suwakarai kubamawa wi yabaraga babawagawa. Wi taku maba igida yauda asusu iwa ade Mamanuga God e si wi giripamawa. Daisusu yo momorapa yo ade dai mete kina mu bamamugu wi buburigamawa mu simaga tepapamawa. Wi inako kwaigamawa iwa ko bera ki kuduba wi karako kamadumuri. ⁴ Mamanuga God eba kataimugu ragidai midimama berai inako kwaetagamu ki mu karako wi eminiyamu da wi iyaga ka eba mu mete ewapuru ki pokere mu notamaga baba-wena gagayatagubu ade wi giriniyamu pasuniyamu. ⁵ Ko mara baiyagisi da mu berokoi badidi kwaetagubu ki kuduba mu Mamanuga God matarau siyomoto. E ka popai ragidai ade nu iyaiya idiwei ragidai e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadiniyana ragiragi ki nawanai tondau. ⁶ Ki nene ka Keriso naiya

ubupu popotagubu ragidai mu keyaimuguma bamamugu kayawena e yonai bagi kawaya ika dimawagawa. Mu naiya bera berokoi kwaetagamawa ki Mama-nuga God mu emitapu ki pokere e denai bita tagebu manako nu iyapana kuduba kwakwarepu pokaiya popoigemei ki maba mu mete inako popotagubu. Ko mu iya yawatai kataitagamana manako Mamanuga God iyaiya tondau ki maba mu keyaimaga iyawagana e mete inako idiwana ki nana ka Keriso mu bama-mugu kayawena e yonai bagi kawaya mu kabuwatapu.

⁷ Gwedegwede kuduba gogawagana marai ki wana rogobiwagau ki pokere wi notaga pakarayagisi supasupai mena Mamanuga God bameya gurigurigamana ki nana naigida mena notapiyoi popo were kwaiwogoi. ⁸ Nota supasupai bagi esida ka yau kena; Wi deni deni nota kwarikwarisiwagi ki pokaiya ka wi bigiga ropani kawaya badidi kwaigubu ki kuduba ka nota kwarikwarisi ki notai utapoto kewoyagisi. ⁹ Wi werena gudui kwaipumuri deni deni werena kasiwara-iwogoi idiwoi ko eba ewakimekimeiwogoi. ¹⁰ Wi eyaka eyaka Mamanuga God puyo negebu ki puyoi wi naigida mena wadumuri doko kwayubapiyoi manako e puyo badidi negebu ki pokaiya wi kowaguma mete deni deni waita kasiwaraiwogoi. ¹¹ Iyapana nima dimawagana puyoi wadubu ki ka e Mamanuga God e yonai kawareya dimayogono. Iyapana nima e kowai-yoma waitatamana ki puyoi wadubu ki ka e Mamanuga God kasiyara kwebu ki kasiyarai pokaiya e kowaiyoma waita-tamono. Wi gwedegwede kuduba inako kwaiwogoi idiwoi

ki ka Mamanuga God e si Iyesu Keriso pokaiya kawayayagisi. E bameya ka tanai bagi kawayade e kasiyarai ka maramara tondono kaniyono ko eba kewoyagisi. Ki mibai.

Iyapana nu girinimoto pasunimoto

¹² Kowaniyoma, nau nuwaneya po wiyo; Bitayo midi makari ebo ebo wi bamagau baiyagisi ki ka wi notaga eba babayagisi bo iyapana gogoi ki mu maba wakapa giriwagi. ¹³ Wi nuwaboya eba wainapiyoi ko mamamaiwagi. Keriso naiya bita yo midi makari bananapupu ki makarai wi mete karako bananapiyamu ki pokere e tanai bagi kawaya matarayagisi makeya ki ka mamama kawaya wi rabinagau posi-yagisi. ¹⁴ Wi ka Keriso e eweya iwu ragidai ki pokere iyapana ki pokaiya wi girinimoto pasunimoto nidimoto siyasiya ki ka wi mamamaiwagi, mibai ka Mamanuga God e eya Keyai, ki ka Keyai tanai bagi kawaya esida, Keyai ki tanai wi kawarigau minibu siwa. ¹⁵ Iyapana mosi e waretai miniyoto poyo bo kuwayogono bo berokoi ebo ebo kwaeyogono bo yona pa asusu yodono wenapono e kowaiyoma mu midimaga pasurono manako ki pokaiya denai bita yo midi makari bananapoto, ki ka e eya paerepupu ki denai banana-pupu. Ko wi inako eba kwaiwogoi. ¹⁶ Wi siga ka ‘Keriso e Sumapiyamu Ragidai’, ena, wi siga ka Keriso e si naureya, ki pokere wi ki pokaiya bita yo midi makari bananapumuri ki ka wi midimama eba wadiniyono ko wi Mamanuga God paraupiyoi mibai ka e ubupu Keriso e si wi negebu.

¹⁷ Mamanuga God e idai gurai iyapana kuduba nu naurinugu ugwadini-yana ragiragi ki marai wana rogobi-wena. E idai gurai yabiri e sumape-meï ragidai nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi ko ki eweya ka e uburoto e idai gurai e yonai bagi kawaya eba suma-mupu ragidai ki mu naurimugu ugwadi-tamini ragiragi. Akae, bita mu banana-pomoto ka kawaya daganani esida.

¹⁸ Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Iyapana bagi supasupai mena kwaetagamu ragidai iya wadamana ka ragiragi kawaya, ko iyapana bera berokoi bigi kwae-tagamu ragidai mu ka iya ki badidi maba yadini?’

¹⁹ Iyapana gwedewau Mamanuga God e nuwaiya wainapiyau da baganai ki makeya bita yo midì makari banana-pomoto ki ka mu midimaga eba toga-yagisi ko bagi mena kwaetogomono yamono. Mu Yamanat-apu Apunai e ka supasupai bagi kawaya. E gwaiyaba-wena ki kuduba e makeya makeya kwaeyagisi ki pokere mu nuwamaga notamaga eyaka mena e mena sumapomono ade mu iyamaga kuduba e idai rabineya nakapomono.

5

Keriso nu kwayubaniyau

¹ Keriso e iyapanaiyoma kwayubatamiyamu ragidai, nau karako wi yonaga suwagani wainapumuri; Nau mete kina ka iyapana kwayubatamakani apunai mosi. Keriso bita yo midì makari bananapupu ki nau naubo yabunere

empuwani. Nau kataineya da e ade wirayogono baiyogono makeya ki ka e tanai bagi kawayaya matarayagisi ki kaworoto nau kawarineya mete miniyoto siwa. Nau karako yona yau wi nidiya-kani; ² Mamanuga God e iyapanaiyoma wi idaga rabineya nakatapu ki wi naigida mena mu kwayubatamiyoi. Mamanuga God e nuwaiya ka wi ramata-ramata e iyapanaiyoma kwayubatamiyoi ko eba midi togatoga nene kwaiwogoi. Wi eba denai wadamana ki poisiyasiyai wainapiyoi were upiwogoi ko wi iyapanaguma mu iyamaga nene mena wainapiyoi were kwaiwogoi. ³ Iyesu e iyapanaiyoma wi idaga rabineya nakatapu ki mu yabaramugu eba tadeyoi kawai gisipiyoi ko wi bagi supasupai mena kwaiwogoi da mu wi eminimoto manako mu mete kina supasupai mena inako kwaetogomono. ⁴ Kwayuba Debai Apunai e eya wira-yagisi baiyagisi makeya ki ka e uburoto wi puyoga deba tatamai tanai bagi kawayaya mosi negeni, ko puyo ki tanai ka eba gogayagisi ko mara mara taniyogono tondono.

⁵ Ki maba, wi munu waunai iyapana magurai wiwiratamiyoi ade kwarisiwagi mu kobamugu idiwoi. Wi wiga siga eba tepapiyoi ko kwarisiwagi wi gwede-gwede waunai umamu ki maba deni deni wiwira kasiwaraigamana ki notai umamuri, mibai ka Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; 'Iyapana nima yabara kawakawara-wagau ki ka Mamanuga God e iyarapoto.

Ko nima kwarisiwena e paerei ki matarapiyau ki ka Mamanuga God uburoto iyapana ki bita wadana ki e rikapoto deni mena yadini bagi.'

⁶ Ki pokere Mamanuga God e yabareya eba yabara kawakawaraiwogoi ko wi kwarisiwagi wi nuwaga notaga kuduba e kwe-muri manako e idai rabineya e kasiyarai pokaiya idiwoi. Wi inako kwaiwagi ki ka mara bagi e ebo nuwaiya winepupu tapu ki marai baiyagisi makeya ki ka e wi tepaniyoto iyarau nakaniyoto. ⁷ Wi gwede nene waina-piyamu nuwaboyaiwagamu ki kuduba wi Mamanuga God e idai rabineya nakapumuri, mibai ka e wi nene kawayaya daganani wainapiyau.

⁸ Wi naigida mena notapiyoi popo were kwaiwogoi ade yabu yabu idiwoi. Wi iyaraga Berokoi Apunai Seitani wi kwaenega umau. E ka papa ‘raioni’ uwari sisiripiyau gagagaga mena wagaui ki maba inako kwekwe wirawirawagau wi kupaniyana ki nana wi kwaenega kwaewagau umau. ⁹ Wi sumaga pokaiya ragiragi kawayaya wi watagau mena ubumoi e iyarapiyoi. Wi kataigau da tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ka wi sumaga eyaka mena ragidai bita yo midi makari wi bananapiyamu ki maba mu mete inako bananapiyamu. ¹⁰ Mamanuga God e ka puyo kuduba nu negeyau ade deni mena nu wadiniyau bagi ki apunai. E wi winenibu da wi Keriso pokaiya e tanai bagi kawayaya ki rabineya e mete maramara ika idiwana ki nana. E inako kwaewena ki pokere wi midi makari yo nuwaboya karako banana-piyamu ki ka mara eba rowarowa tondono ko ki eweya ka Mamanuga God bita ki rikapoto wi iyaniyoto kasiyara negeni manako baginiyoto da wi bebeda

maba irawaiwagi ubumoi. ¹¹ Mamanuga God e kasiyarai ka eba kewoyagisi ko mara mara ton-dono kaniyono. Ki mibai.

Parau siyarai

¹² Nau yonani rogobi munta kabuwa-nibuwani yau ka apunu Sairasi nau waitasinibu okapupu yau kena. Nu sumanuga eyaka mena ragi-ragi kawayaya uburau apunai ka eyo. Nau oka yau wi toginiyana kasiyara negeyana ki nana okapuwani. Nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi. E kwaewena ki mibai nau naubo yabunere empuwani ki pokere karako oka pokaiya wi kabuwaniyakani yau kena. Yona mibai yau wi rabinagau wadumuri doko manako ki pokaiya ragiragi kawayaya ubumoi.

¹³ Mamanuga God e ubupu wi winenibu ki maba ka e iyapanaiyoma dai yewe natere Babironi rabineya mete winetapu idiwu, ko mu kuduba wi parauniyamu. Nau gubagani Maki e wi mete parauniyau. ¹⁴ Wi yowaguma tataguma parautamiyamu ki maba wi Keriso e nota kwarikwarisiniyau ki notai pokaiya deni deni parau kasiwara-iwogoi idiwoi.

Wi kuduba Keriso e naureya idiwu ragidai; Mamanuga God e wi nuwabagi negeni.

Nau okani ika kewowena. Kaiwa kaiwa.

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long
Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008